

HORTOBÁGY.

minden vasárnap...
Egyes száma ára 15 kr.
Lapunk számára
külföldi hirdetéseknek
Előfizetők: Debreczen:
Brazner J. G. Wecher
Könyvtáros: Könyv-
kereskedő: Vogler,
Pál: A. Hosszú: Könyv-
kereskedő: Vogler,
M. Frank-
furtban: Mollen Ottó
Jaeger könyvtáros-
sz. G. L. Dabó és Társ.
Szabolcsban:
Hosszú: Könyv-
kereskedő: Vogler,
Dabó G. L. és Társ.
Párisban: Hosszú-
könyvtáros: Berlinben:
Goldberger A. T.

hirdetési díj:
Négyhuzásos petit szériáért
hirdetési díj 5 kr.
háromsorosnál 4 kr.
szériánál vagy nagy ter-
jedelmű hirdetésnél ar-
részletesen.

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALMU HETILAP,
egyszersmind a debreczeni szinügyegylet, gazdasági egyesület, zenede- és dalárdaegylet, kertészeti egylet, takarékpóntár és
több helybelli társulat közlönye.

A dohánytermés behalozásáról.

A dohánytermelő világ — általában szólva — tizenegyhavi
küzdelem, fáradság s költség után, reményekkel — hite s ohaja
szerint — teljes napnak örvendő t. i. midőn dohánytermése az
illető cs. k. regie, vagy a külországai kereskedő által átvettetik.

Ki irigylőné e nap élvezetét a termesztőtől? Hej! sok
nap, hónapi küzdelem állt e nap eredményét elő, vagy
megfordítva — taszítja, a veszteségre vissza.

Ej jó vagy rossz napot, e kétséges szüretjét a termelőnek,
néhány unalmas, költséges, idővesztéssel teljes nap előzi azon-
ban meg, t. i. a dohány bálózása, a dohánynak az il-
lető helyre bevitele, szállítása.

E munka végrehajtása körül, a termelő közönség véleménye
— illetőleg eljárása — fájdalom — szétgázlik. A leg-
nagyobb rész bálozva szállítja dohányját; — míg szinte egy meg
nem vetendő szám — őszintén szólva számítás nélkül, két
összefordított kasba, ponyvába elhelyezve fuvarozza csomos do-
hányt.

A bálózott dohány szerkére felrakása, lovétele, mászúra
felvétele, lehet mondani pillanat műve (nem emlíve azon mellé-
késké bár, de főzél elérését a bálózott dohány mellett, hogy a termelő
még otthon meggyeji számkokkal osztályozott dohányát a
bálfákra, míg az összevissza felrakott dohányát ez ugy bajjal
s idővesztéssel eszközölhető.) A fuvarozás, szállítás, a bálózott
dohányt nem megvetendő iga-erőt, fuvarát kímél meg. Bálozva
a dohányt egy szerkére, könnyű szerrel fel lehet rakni
10—15—20 mászát; míg amugy szétszórára rakottat elég ha 6
mászát feltehetünk.

A dohánynak behalozása tehát — nézetem s meggyőződés-
em szerint — a termelőre nézve költség-, idő-, fáradság-, fu-
var- árscökkenést megkímélés.

A szokott bálózást székségtelen itt előhozom. De kell
hogy a termelő t. e. közönségnek emlékébe felhozzam — a bál-
ozás körüli nehézségeket. Itt a guba, amott a ködmön akadé-
lyozta a csapófalval való biztos szállítás: háromszor négyszer
leptann, kikisiklik a bálfa alá a csapó-fa s végre mire a bál össze
van kötve, mennyi bál bomlik s hull széljével a rakodásnál, az uton,
a leszedésnél.

Több évi tapasztalás és gyakorlat után nem voltam képes
egy nap többet 14—16 (3 mászát) bálnál, a megkívántatott
személyzetet csinálni.

E bajon segíteni ohajta, a múlt évben először egyes,
majd később két tőzs bálózó-gépet találtam fel s azt el is
készítvén, örömmel tudatom a t. e. dohánytermelő-közönség-
gel, hogy bálózó-gépet 1-ször, oly egyszerű, mikint bármely
napisámas képes azzal dolgozni. 2-ször, oly erősen van készítve,
hogy romlásnak nem lehet kitéve. 3-szor naponként képes nem
10, hanem 70—75 (3 mászát) bált előállítani. 4-szer annyira
összeszerelje a bálakat, miszerint szétbomlásától tartani általán-
ban nem lehet.

TÁRCZA.

Őszszel.

Lehullott a táfék lombos koronája...
Elynyugszik az élet... párnául alája
A természet sárga levélből vett ágat.
Elynyugszik az élet: e lyngyűzők az ének,
Élhet álom dala a kis földművelők,
— Lotarolt síkdagyon bíró szálló vágat.

Ledőlők a hantra s merengők a tájon:
Eszembe jut játszi, fúrgo ifjúságom —
Istenem! mikor még kicsiny gyermek voltam!
Mikor a remények, mint virág a réten,
Fejlődtek, nyitlak és illatoztak szépen,
Mikor velők még a mennyböltig hatoltam!...

Még nyarann so' volt s már ősz jött a tavaszra!
Lehullott a virág szédretna, elaszva,
Elvezett az illat, szétfoszlott a légbe'...
Mért hogy meg nem tört a virágnak tője?
S mint egy jobb jövőnek biztos hirdetője
Szivemben itt egy hang mért szót így: még ne'!

Hu ábránd, vágyak, esnlfa szép rományok,
Melyek hő szivemben egykor lüszgöltek,
Messez továbbintek, — nem maradt meg egy sem...
— Szegény rongyos vándor, kit az élet úgy hajt,
Ki könnyes szemekkel nyomon el a sohajt,
Sorssom, mint amilyen, szívebnek mért festem?!

Lehullott a levél... esdősé lett a táfék...
S mintha szemem előtt temetővé válnék,
Látom: jön a tél is fagygyal, zuzmarával.
Hátba ítéletet most tart a természet!
És o gondolatra oly valánit érzék,
Mint a tettes bűnös, mire térsz árval...

Innon-onnan esdősé leaz az egész határ —
Baldogabb hazába költözök a tándár, —
Szálljatok, szálljatok melegobb hazámb!
Legyen nyugovástok tenger közepében,
— Leljétek meg ott azt, amit egykor én nem:
Üllészetek nyugton hajó árbozára.

Ezen előnyöknél fogva bátran merem a t. e. dohány-ter-
melőknek ajánlani.

Készíti e gépet — márt semmi anyagi hasznom benne
nincs — Debreczenben lakó Kornhoffer József kovácmester.
Sz.-Anna-utcza. Ára 25 frt. o. é. — A gép megrendelés után
harmadnapra készen van.

Gulácsy Imre.

Példány-alapnevelőképző- és alapnevelő- intézet terve s állaprajzi leírása.

A tanítás az alapnevelésnek kiegészítő része lévén, az
elemi tanoda szükségkép az alapnevelőbe olvadna; amennyiben
pedig Debreczenben a város költségén szervezendő és fentar-
tandó legkevesebb 60 elemi tanodára van szükség, de amely-
eket legfőkébb 30 alapnevelő, hasonlíthatatlan szellemi és anyagi
haszonnal képes pótolni és miután amazokat a közel jövőben
szerveznie kell: annál fogva úgy hiszem, hogy a kor igényeinek
dusan megfelelő alapnevelőszervezetével váltja föl; de hogy ez
sikerüljön, először is: alapnevelőket képző s pél-
dány alapnevelővel egybekötött intézetre van szükség,
nehogy e szakban való tudatlanság az eszmét korszerűtlenné s
így kivethetlenné bélyegezze s csirájában elfojtsa.

A kegyes olvasó bölcsen belátja, hogy így intézethoz a térség
kíméletéből emeletes épültre van szükség, mégpedig a földszinti
termek magukban foglalják:

1) A bölcsődét, 50—70 kisdéd számára, születésétől
kezdve ötökorszáig. A bölcsődének főczélja levén a kisdédet
az életnek s a hazának megtartani, annál fogva a kisdéd, szüle-
tészére való tekintet nélkül felnevelő. Főszázeleke ugyanannyi
nyoszolya, több ruha, ágyművelő s pengelgékkel állana.

2) A dajkák dót, 10—50 kisdéd számára, az ötökorszá-
któl kezdve a gyermek lelkitehetségei ébredésig. Felszerelést
apró padok s a kisdéd lelkitehetségeit ébresztő játszó-fesz-
kők tennek. Az alvók a bölcsődébe helyezendők.

3) Óvodát, 100—120 gyermek számára, azon korig,
amidőn a gyermek lelkitehetsége a tanulásra alkalmasakká fej-
lesztetnek, tehát 6—7 éves korukig; — ez két tórtot igé-
nyelne: a) játszótér tórtot, ahol a gyermekek oly különben
játszó-eszközökkel foglalkozhatnának, melyek lelkitehetségeiket
fejlesztik s szíveiket nemestélik; b) társalgó tórtot,
vagyis tulajdonképi óvodát. E tórtot főszázeleke nagyfontos-
ság, mivel a dajkák által a levő gyermek irányzatát lelkite-
hetségeit megvetett alapjának józan észszerű forrásra itt tőztetik
ki s az alap, ha valóban libás volna, kijavítatik s azzal az élet-
nek hősztatik; ugyanazért a terem felszerelésének nem szan-
ban a cseccse-beesékek lesztelvény, am azzal a tanításhoz emel-
kedni, hanem a közép-uton maradni s főszázeleke tehát egyet-
emes ismeretek tartalmas tárgyközből álland, de korántsem
azért, hogy azon ismereteket a gyermek elsajátítsa, hanem leg-
főkébb, hogy a gyermeknek azokról tiszta fogalma legyen és így
lelkitehetségei fejlesztésén főzél, keblében a vallásosságot,
erkölcsiséget és az önéreztet meghonosítsa s megszárdítsa;
évegett a természetrajz, állat- és növényország kéz- és földpar,
képekben képviselve legyen; ásványi tárgyak, valamint min-
den egyes faemű, fűszerek, vetemény-magok; férfi s női
ruha-kelmék különféle darabjai; alakítási-, mértani-ábrák;
hossz- és súlymértékek, természetrajzi gépek, mint csavar, lég-
szivattyú stb. természetrajz. Földtétel, Magyarhon néma, Európa
s Debreczen és határának térképe. Hőmérső; e város jelleb-
ben arcképei stb. stb. Berendezése annyira czélirányosságot
követel, mikint a belépőnek egész valóját képes legyen meg-
ragadni.

4) Elemi fitanoda két tórtot: felsőbb iskolákba me-
nendők 7—10 évig, a leendő kéz-, vagy földparosok 14 éves
korukig képzendők.

5) Leány-tanoda két tórtot: 7—13 éves korig. Mind
a négy tórtotké felszázeleke az óvodához mért fokozatosságot
igényel; főzél itt is a nevelés, mellékezél az egyetemes ismer-
etek elsajátítása s az óvodában megszokott önmunkásságnak
gyakorlati életbe átvitele. Ugyanez tórtot használtatnának a
vasárnap-iskolák helyiségeit is, ahol mindkét nemű új nemzéd-
ék különkülön órákban egész 16 éves koráig a szükséges képré-
ben részesítetnek; különösen a leányok a hét koráján is
mindaddig följárthatnának, míg a női munkákban teljes képrést
nem nyernek; 16 éven túl egész az öndőlésig az új nemzédék,
legény- és hajdon-egylőbe olvadna, amazok önképrést végett
estánként, emezek déltánként gyűlőnének össze, amikor t. i. a
házi foglalkozás megengedné.

6) A gyermekek selymentenyésztés üzése végett szintén
egy terem és a padlás egy része is úgy alakítandó, hogy e cél-
nak megfeleljen.

Az intézet helyisége ezek szerint 3 udvart igényel: daj-
kák dót s óvodát, leány-és fitanoda a részére — egymástól
elválasztásukat kerítés helyett az operfasóvény eszközlend, a 3
udvar közepén volna a testgyakorda.

Az alapnevelő-intézet tőrtotké czélja az új nemzédék-
ből nemcsak munkás, szádak, egyenlő, testvéries, becsületű és
egyelőre hazahű s világpolgárok nevelni, hanem ágyelms
mindenre kiterjed, mi által az ember, mint boldogság terem-
tő lény, czélját előmozdítva, boldogság kultúráját örökre
megalapítatja s egyuttal az elaggottak, sőt boldokos tehet-
ségeit színti munkásságot igénybe veszi, hogy ezek heriknt ne
nyilgódjonék ép s egészséges kisdérőkké az államon, vagy váro-
sban, hanem hogy az államnak vagy városnak maga a koldus is
hasznavehető polgárává tőssék; övőre minden egyes alapne-
velőkhöz — de itt csak egyről lővőn szó — tehát azon egyhez,
a város kibővítésén határán legkevesebb 1000 □ öllél 6 hold
föld kihalasztandó az operfasóvényű bekerítendő s rajta a kö-
vező tórtotkéből álló lak építendő:

1) Egy terem legkevesebb 4 férfi-koldus számára.

Volt idő, hogy én is oly magasan szálltam,
A lék egót bátran dovtóztó szárnyam,
S fáradtan öröktem tenger közepére.
— En is kisdálltam az élet tengerére,
S nyugponctot nem leve, ott halálom ére:
Erőteien buktam a mélységés mélybe. —

Látom: jön a tél is hóval szemfedővel,
Zilált, fehér hajjal, bísan görnyűt fővel,
Hollók, varjak hangos vijogása mellett.
— Jöhét az én teieim... oly nyugodtan várom:
Egyetlen levélkét nem talál az ágon,
Honnan az őss mindent olyan régen elvett...
Dobó László.

Türedékek Debreczen város századok előtti korszakából. *)

1547-dik évben város bírája János Deák Mátyás idejében
Debreczennek legkegyelmesebb ura Enyhyl gróf Török János,
Ábrahám Jánosnak tartozás lefizetésére felvél határdót on-
gedett.

Thugartó Gergely lotlítja Bodoni Gergely házat azon kö-
telezvény értelmében, melyet a múlt évben Szécs Gergely bí-
rósga által készített.

1548. Szécs Ferenc bírósga, Literatus Gergely nota-
riussága alatt köteleztetett Szécs Gergely a maga hegyesi örök-
ségét Hlbas Ferencnek visszabocsátani minden jövedelmével
együtt.

Blaasius Praebitor a batori Parochus letartóztatja minden
jóságát Gyenge Mátyásnak.

1549. János Deák Mátyás ismét bíró: ez időben a város
legkegyelmesebb ura rendelkezél a plebániá általános kortyából
Csintalan Ambrus özvegyének bizonyos részét kellett a keleti ol-
daltól 4 frétől általbocsátani.

1550. Bíró Dákózi István.

1551. János Deák Mátyás bírósga és Pongrácz Filóp nota-
riussága alatt szombaton szent Antal ünnepe előtti napon Öt-
vös Sebestyén csapó-utczában kései a várkénél melletti házát
70 frétől adta el Kopányi Mihálynak, és ugyanazon házat azon
év Demeter napja előtt némes Kopányi Mihály a bírósgá előtt
unokadésére Ötvös Lőrincznek örökös birtokbába bocsátotta.

1552. Ferenczi Péter bíró idejében Nagy István feleség,
hüllenségéért megszerintetett.

*) Hiteles jegyzetek s okmányok után.
Szerkesztői példány. (B. n. h.)

Szent-László ünnepe előtt a bíró ur Igyártó Albert házát
és minden jószágát a város nevében lezartolta, mivel a kibizott
idő előtt a tőrből eltűvozott.

1553. Kalmar István bírósga és Literatus Márton nota-
riusságában végeztetett, hogy a szédült bologfalvai kertet
Jatóti János állítsa helyre, kerítse be és bírja, míg azon falu adpa
tökéletesen viszkálótőzöndik.

1554. Bíró Literatus Gergely idejében György napján ró-
goztotott a tanács által, hogy akik a tórtotében sírokat ásnak a holt
testeknek, 4 denért vehessenek érte, de a tórtoté tisztán tar-
tani kötelesek és a kisdótt csoportok eltomatni tartoznak, hogy a
ragadozó állatok el ne horjálk.

1555. Tassy István bíró idejében február 6-dikén Török
Ferencz, ifjabb kegyelmese ura Debreczennek, felgyölője Bas-
pessy Ferencz által orondell, hogy özvegy Törökös és Ötvös
Albert ifjébon végíteltet hozzanak minden halogtatás nélkül.

A Bíró ur 40 tórtotébelivel egyetemben a szent Erzsébet
kórházja melletti elhagyott tórtot egyházyagyal Hatvani Bártóli
Jánosnak adták örökös jogal, úgy azonban, hogy az ispalólyi
szegények részére azaz denért tartozzék 60 óven által factal.

1556. Kalmar István bírósgában a tanács elhatározta a
földmúadás napján, hogy az özvegyeknél vigyázókra a tórtotébe-
lek személyesen kötelesek felgyölőni s őket ellátni; és érro
nézve pénz általi helyettesítés el sem fogadták, ha csak ezen
felgyölőre alkalmas önk vagy testvérek nem volna; akik ped-
ig elhalasztandó az óva menetelt 10 forintban büntetessenek,
a notárius s szolgálatok felmentvén.

Enyhyl gróf Török János szent Miklós napján kegyelme-
zett meg Macsai Máté Margit lednya Balog Györgynek a fel-
derített nyilvános hüllenség kövélközében reá szánt büntetés-
től felmentvén.

1554. Literatus Balázs bírósgában a tanácsbeliek voltak:
Szabó Dávid, Forgács Péter, Bogárdi Mátyás, Garádai János,
Dászy László, Nagy Bálint, Bonn Literatus, Szécs Mark, Tassy
Demeter, Nagy Gergely, Kádás István, Szalay Pál. — Ekkor hat-
ározottat, hogy az országának azon időben zavargós állapotában
az utcákon szédelt s tartani szokott sokadalmak, heti vásárok
a theatrum előtt tartatók csak.

Száz Mária születése előtti napon támadt egy veszedelmes
tűz burgundia-utczában Kerekgyártó János házában, mely cze-
gél-, varga-utczák nagy részét s a theatrum is megégetetté;
ugyanazon a héten csapó-utczán Literál István házában támad-
ván a tűz, Péterli-Jakab-utczát, hatvan-, uesztér- és csemeté-
utczák nagy részét hamuvá változtatta és ami legtöbb: a szent
András-templom — a mostani nyugtemplom — tórtot fedo-
lével ledgett és a tórtoté tőrtoté szímas éven át a legborzas-
tósabb időben éhen-szomjan vigyázó kakas kénytelenítetett le-
repülni, loszállni és az ő megszokott állását elhagyva s így

munka, mely itt meg ne volna. Csak Cantu Caesar, Szalay, Horváth, gr. Teleki stb. nevével említem meg. — De korántsem dicsőíthetünk ily nagy, hirnemes szerzők műveivel a bölcsészet, jog, theologia és több más szakban, azonban biztos a remény, hogy e hiányon is segítve lesz. — Folyóiratok, utazási a nyelvtanulási művek meglehetősen számmal vannak birtokunkban. Az elsőre csak a „Tudományos gyűjtemények”, „Budapesti szemle”-t s a „Sárospataki Füzetek”-et — Hunfalvi „Magyar nyelvészet”-ét s az akad. ily nemű kiadványait hozom fel. Végre a lapirodalom a említett meg. Régebben is megszerzte az egyet a jelebből hirlapokat, valóban azokból most szép gyűjteményt bírnak. Meg kell még említenem, hogy egyelőre a „Kisfaludi társaság”-nak alapítóját, minél fogva onnan az évi járulékokat rendszeresen kapjuk. A mostani folyólapokból járat az olvasó-társaság több politikai, szépirodalmi, élezt- és több más vegyes tartalmú lapot; a „Hortobágy”-ot, „Ertesítőt”-t és a „Kertészgazdát”-t a szerkesztőségek szívesgéből nyerjük.

Jövőre már az önképzede ismertetését közzéhozzom. Végül övédelmemre kívánok pár szót ejteni. D. L. főisk. contrascriba urnak általam ellene fölhozott önkényes eljárásá vádat visszutasított soraira, a főisk. lakszobák rendezését illetőleg. Ez csak a közérzületnek adtam hangot, amíg a többség rosszallását fejeztem ki a minnt, hogy a ft. egyházkerület határozata ellenére s a főisk. igazgatóság bejegyzése nélkül a fősodszatályzatú vagy ismétlő ifjúnak némely érdekesek rovására a főiskolában lakozása adatott. Ennyit mentésemül. r. l.

Debreczeni hírmondó.

□ A színházi igazgatóság ernaedetlen buzgalma folytán közelebb ismét több új színmű, operette és opera került színpadra. Csak a közönségtől függ, hogy a lakandei nem tudó buzgalom, tömegesen való színházba járás által fokoztatás. Már is örömmel tapasztalhatjuk, hogy a színház iránti érdeklődés, mostanában a lakosság oly részénél is fölébredett, melynek eddig a színházi előadások által nyerhető szellemi élvezet és szórakozásról fogalma sem volt; fölébredett pedig, mert képes volt fölfigyni, hogy a színház, — ha annak ügye a legnemesebb — és nem kenyérszerzési célból vezetettik — valódi életiskola, hol a jelképes előadások által az értelem tisztul, az érlelés nemcsill s a jellemképződésére is határozott irányú befolyás gyakoroltatik.

** I z s ó Miklós szobornyművésznek lakását, Pestről Debreczenbe tevént át, műteremét czelegl-utczán (26-dik sz. a.) rendezte be.

□ Alig van a világon nemzet, melynek leányai a hazai közigyelok iránt annyira érdekkel viseltetnének, mint hazánk dékelyei. Valahányszor egyház, iskola s közintézetek pártolásáról van szó, mindig akadnak jobb anyagi viszonyokban levő honleányaink közül olyanok, kik — gyakran aldozatokkal is — előcsigéteni sietnek az üdvös és nemes célokért. Ily tisztelt honleányról emlékeztet meg ezuttal, ki mindenütt elsőkből tartozik, hol a szép, nemes és kegyeletesség járából mindig készvétel adakozik. E lelkes nő, a jelenben városunkban lakó öz. B a y Gáborné urnó, ki legközelebb is egy helybeli aranyművésznél a csaradai ref. egyház számára aranyorszodóval való díszes és értékes serleget készített. A közltszeteleiben álló urnó, mint a nemzeti irodalomnak is lelkes pártfogója, hozzászerte ismeretes.

— Folyó hó 24-dikén mutatá be B l o y e r József közközvétségben levő táncmester, ideit tanításának eredményét a polgári kaszinó teremében. A fiatal tanítványok egytől-egyig igazolák szép előmenetelük által a tanítás sikerét. Különösen kitűntek: Csiffy Kata, a Z e n g o i testvérek, Fráter Erzsike és K l o b u s i t z k y Erzsike. A mesternök „Bihari nyedves” című legújabb szerzeménye oly alkalmas tetszésre talált, hogy e tánczot a növendékeknek, közkívánatra ismételnék kelle. Kilenc órák a próbának vége levén, az apróságokat a fölöttébb ifju vendég-sereg váltta föl a tánczban, amíg igen csinos táncz-koszorú alakult, melyet csak éjjel utáni 2 óra bontá föl.

mindig csak alapzata most is a nemzetnek. Nem arról van itt szó, hogy összehasonlítsuk, vajon a nemzet tömege romlottabb, a jellemek általában vége nyomorubbak, a társadalmi kötelekét tágabbak-e mint azelőtt?

Zárókélek csak azt akarjuk itt emlékeztetni hozni, hogy egy társaságban, mely oly széleságnott, oly állhatatlan vagy veltörékeny és mozgékony s mely mind addig olyan maradván, míg államokéval s megállapodással azon vallásos, erkölcsi és politikai beállítással ismét fel nem állt, melyek elismertettek és eléggé becsültettek s képeseknek tartattak arra, hogy a kedélyek elintok meghajoljanak a eléggé erősök, hogy azokat lekötölezzék, — a multnak minden létezőnyé egyaránt fenyegetve és ingadozó, meg azok is, melyeknek alapja a természetes nyugalm, melyek lényegükben tartóssáknak s kitartóbbak, mint az emberi vélemények. Azon gyakran lamódokozott mondat: hogy a társadalmi önmondás és azon fénytés miatt, mely annak kiesréje, a tiszta és egyszerű érzelmek, mindig eszik megnyagynak merő maradván, — lehet, hogy nem egészen igaz, ha a népek, vagy csak egy nép egységéről van szó, bír a csaradai korszak világon uralkodó Rómája és az országának (regens) udvara Franciaországban, melyek a fajtalanok és hajszos mesterségben miniat teletmultak, mit csak a legromlottabb ábránja kit-gondolhat. — ezt megerősíteni látszanak.

Páris, ha valóban multésgünk kórára kellene megtörténni, hogy uralkodója legyen Európának, újból igazolni fogná ezt; mert a hová öszefolyának a világ kincsei, odn, a delejes érzéhez, az aranyhoz, minden gonoszról és piszkosságról a lávalóság is öngyűl. De reméljük, hogy nem fog minden rabzolósá válni. Egy elosztva, mint a föld erei és kincsei most, ami legkisebb és legmiveltebb világészünk népei között is elosztva vannak, talán nem kell félnünk oly gyors, erőszakos erkölcsi-megromlásról és a társadalmi viszonyok végtelenségtől, minőt Róma, Karthágó, Görögország és Ázsia meghódítás után tapasztalt.

Színházi szemle.

A színház alkotási tehetsége, művészi ereje sehol sincs annyira igénybe véve, mint az ország, de elfojtott lelki kizárlatok, vilárház, színekben változó érzelmek esetelésével. Az elcsörtt erő nyakait felszabotni készülő küzdelem, a különböző érzelmek öszingangatos egyszósó olvasztása, az előadó színműveinek nehezen a természetből nyert adományok, (melyek között az erőteljes, ideomitható hang első helyet foglal el), sikerles használatát feltételek, de egyszerűen nagy lélekelti fátasságot, mely buvárlatot is igényel. E tulajdonságok szerfevrens öszelvasztása teszi megkapóvá R ó n a y játéka. A „saint-tropéz

□ Debreczenből egy — 60 évet már meghaladt gyermektelen özvegy ganyallér a lapokban házassági ajánlatot teszen. Ohajjait egy jókisebb szelid, egészséges 45 éves nő álltársul. Hátvan évre terjedt életkorát 60 ezer forint értékű vagyon ellensúlyozza, azonban megkívántatik, hogy az illető pályázó hölgyek mintegy 30 ezer forintnyi szerény öszszegeskével járuljanak arakozománykép a hához, amíg az nekik békés és nyugalmas házasság ajánlatát a vállalkozó szellemű férfit által. Csak az a bökkenő, hogy a mai világban oly 45 éves hölgy, ki nek 30 ezer forintja van, inkább választja a 30 éves férfit 60 ezer forint nélkül, mint a 60 évest az 5 60,000 forintjával. Egyébiránt szabad a verseny. A feltételek a „Vasárnapi Újság”-ban bővebben olvashatók.

□ Az olajungtenyésztők kedvéért nem tartjuk feleslegesnek megemlíteni, hogy városunkban az „olajütő”-ben o l a j g y á r épült, mely az újabb kor követelméinek célszerű berendezése által teljesen megfelelelnek látszik. E gyár C s ó k a S á m u e l ur tulajdon. Örvendetes jelenség mindenkor, midőn polgártársunk a gyárpart előmozdítván, ezáltal a munkás kezeknek több-több foglalkozást adni igyekeznek; örvendetes pedig erkölcsi szempontból is, mert ahol gyárak emelkednek, ott mindig kevesebb a dolgotlan csavargók.

□ A debreczeni színháznál az intendatura által drámaabírátlók, I m r e S á n d o r, V e r e s L á s z l ó, S z a n a T a m á s, R ó n a y Gyula és E g y ú d urak kérétek föl.

— A debreczeni tornaegyüt t. cz. tagjai a f. évi október 25-dikén tartott értekezeti ülés határozata folytán, a debreczeni polgári kaszinó-teremében f. évi december 9-dikén délutáni 3 órákor tartandó közgyűlésre tisztelettel meghívának. — Debreczen. nov. 29. 1866. — S i m o n f f y S á m u e l ideiglenes elnök.

— Ertesítés és köszönet. A debreczeni h. h. főisk. igazgatóság által köztudomásra adatik, miszerint az 30 di kegyeletes szokást követve, ez évben is nov. 14. és 15. napjain megtartott segély-beszédes alkalmával a szegény tanulók javára adományok gyűjtül: pénzben 449 ft 14 és 1/2 kr; terményekben 11 pozsonyi mérő buza, 59 p. m. rozsa, 1 és fél m. vegyes; 25 p. mérő csős 659 köbzött csomó tengeri; miből különösen a szolgagyermeknek számára történt adományzás teszen 166 kútes 4 és fél véka csős tengerit, 4 és 1/2 véka rozst, 1/2 véka búzát. Ezekon felül a szolgák számára gyűjt 79 ft 12 kr. és 7 szál gyertya. Minden kegyes adományról, mint a szegényorsú tanulók iránt e nehéz időkből is tanusított kegyeletes szívességért az öszszes igen tisztelt t. cz. városi közönségnek a főiskola nevében hálás köszönetet nyilatkozott. — Debreczen, nov. 30. 1866. — a főisk. igazgatóság.

— Színházi játékrend decz. 2—10-ig: Vasárnap decz. 2. „Pajkos diákok” és „Földszint és lebu.” Decz. 3. „Bánk bán.” Decz. 4. „Kunok.” Decz. 5. „Párl járás, ha egyédből.” Decz. 6. „Párisi szegények.” Decz. 8. „Ördög Róbert.” Decz. 9. „Tekelőz.” Decz. 10. „Férfi szökik.”

Meghaltak: Nov. 22. Piacza. B a c s ó S á n d o r f. J ó z s e f 5 hetes. 23. Piacza. B á t h o r i S á m u e l i. K i á r y 11 nepes. C s e p ő. D a n k o s t i G y ö r g y I. Z a u s s a n a 2 4 é. 24. V. - u. N e y S á n d o r f. 3 nepes. P á u. K o v e c s A n d r á s 65 é. H a t v a n u. C o n t o s G á b o r I. J u l i á n n a 7 é. 25. C s e g e d i t. Ö z v. S ú r s J ó z s e f 61 é. 5 hetes. P i á z. S z e c s J ó z s e f I. J u l i á n n a 1 b ő n a p o s. P i n o z. N á u s i L a j o s f. B e l a 8 1/2 é. 26. C s e g e d i t. K i r á t y M i h á l y I. E z t e r 1/2 é. 27. H a t v a n u. N e h e t F e r e n c 54 é. C s e p ő. V o d r o s J á n o s I. J u l i á n n a 1/2 é. P i a c z a. T o t h J á n o s f. J á n o s 7/8 é. 28. H a t v a n u. K á l m á n J á n o s f. J ó z s e f 1/4 é. P á u. B u r o s F e r e n c f. J ó z s e f 1/2 é. P á u K o v á c s L á s z l ó f. J á n o s 3 é. S z a b ó S á n d o r I. S é r a I. H a t v a n u. D a r u J á n o s I. J u l i á n n a 9 é. Ö z v. P a t a k i P é t e r o z D o m o k o s E r z s e b e t 70 é.

Közgyekek.

* A párisi világiállásúak ügyében működő francia császári bizottságok értekezése szerint az érintett kiállás alkalmával egy új neve a jutalmazásnak fog előfordulni oly személyek, útletek vagy helyesgek számára, kik vagy melyek sajtóságsok szervezősége vagy intézményeik következtében az ugyanazon munkák

urnó” és Shakspeare-bükkbecsi tragédiája. „III. Richard” egyaránt alkalmas szolgálatok szép tehetségének s tanulmányának örvényvesztésére. Minükét darab fő-szeropé kiválóbb alkotásai közt tartozik.

A „saint-tropézai urnó”-ben búszke megjelenése, később esadott szerelme kizű drámatéka festése, lemondása s végül azon hely, midőn gyilkost fölfedezi s igazatlannul gyanusított nejének ártatlanságát kideríti, — mesterleg sikerült s még a dráma iránt közönyösebb közönséget is rajos tapsokra lúdtá. Z b l d y t (Canada) megszokott kedélyes, becsületese alakok személyesítésekben mutatni; visszastés, ha szerepkörét ellagynja s talán ez az oka, hogy a kollektív rokón szerepében nem tudunk vele kibekülni. Mán d o k t a n (Károly) valók sikerült kibűszke, miniszterelnök s a t a l R ó m á n k (Hortensius) is egyes jelenetek, melyekben a gondolkodó színdarabokra ismernek. Szépen sikerült a második felvonás zárjelenete.

III. R i c h a r d - b n R ó n a y némi laukatlanság volt észrevehető; vagy az előbbi est merült ki, vagy a kisszámú közönség hangolá be. M az előbbi búszkák. L a d y A n g e l. szemben, kit R ó n a y n o k igyekezett személyesített, hídeg volt s csak a megtalálódott gonosztervű lúttok. ki előttem sem szent, ha ezélya kivételre eszközöl szolgált. A visz-jelenet azonban, mint mindig, egy most is fénypontj volt az előadásnak. F e l i n d u s. büns öntudattal a s vele szellettéi rika lelki egyület kétes küzdelem, megkapó momentumok. A többi szereplő is igyekezettel működött s egy elléséat leszámítva, a darab öszzevágólag ment.

Vasárnap (nov. 26.) a „Tékozló” adatott elő, zsufoltság felt ház mellett. Jelen alkalommal különösen az emeleti és karzati helyekről többen visszatérni voltak könytelmek, mi örvendetes bizonyítéka annak, hogy végre a szoraszab értelemben vett nép is kezd érdeklődni színművészet ügyé iránt.

A „sevilla-i haribély” egyike volt a legelőzetesebb dalmi-előadásoknak. Mintha az öszszes személyzetet valami jó szellem szállította volna meg, a szereplők egytől-egyig kedvel és élénkdeggel játszottak. T é r e y A n t ó n i a (Rosina) kitűnő iskolájával újra elnyerte az est bahrját. A k e s o r g y l e n y c z m i magyar magán-dalát, melyet az énekelteke alatt művészszeleg énekel, közkívánatra ismételnie kellett.

F e k t e r n e k, mint már említett, Alamyra hatásos szerepe; ezáltal meginkább kitűnt, mint előzőiben. T a n n e r é l e n k F i g u r o volt; nemcsak szépen énekel, de kedvel is játszott. F o l t e n y i (Barolo) kifoghatatlan volt az ének állatleiben s O d y n y i (Basilio) egyfajta műveltségű derült hangulatban tartá a közönséget. A karok szintén kitűntek magukért. Ily élvezetős előadást mindig örömmel fogadjuk; az operánál van erő s ha az ügyesretek, buzgalom és kedv nem hiányzik — sok kivételre. Kevesebb észíretekkel szülhatunk a „Királyi csók”-ról

előállításában közreműködők jó egyetértését, anyagi, szellemi és erkölcsi-jelölet előmozdították. Ezen jutalmak 20 díj és 30 dícses-ör megemlítésből állanak, a díjak öszszes értéke 100,000 frank. Azonfelül egy nagy, el nem osztható 100,000 frank díj engedélyezhető oly személy, vagy üzlet részére, mely e tekintetben különösen kitűntette magát. Ezen díjakért folyamodhatnak olyanok is, kik a kiállításban részt nem vesznek. Az illető okmányokkal ellátott folyamodványok, f. é. decz. 10-ig nyujtandók be a magyarországi központi bizottmánynál.

Vidék.

** Nagyváradon — mint egyik levelezők írja — egy fiatal ember, az államadóság csökkentésére oly módot ajánlott a pénzügyésérnek, melynek értelme szerint minden fénykép 5 kros bélyeggel láttassék el. Az ajánlat egyszerűen visszutasított. Szintén Váradon egy négyosztályú ref. tanodát szándékoznak letelepíteni. Ennek aztán már inkább van értelme, mint a stompki photograph-képek.

** K r i m h á l y v á r o l í r j á k n e k k i n k : „A komor tél folyó hó 20-dikán nálunk is beköszöntött; nagy hó esvén, szánkókat, Bezzeg a juhos és feles szarvasmarhatulajdonosok méltán leverték lehetnek a tél ily hirtelen beálltával a szók takarmány miatt. A szentőlést már elkezdtek a tengeri szúka miatt, pedig bizony meg kévsz jöbízásu sirtessel bírnak a gazdák, de a kénytelenség kényszeríti őket a félhízásban is leletni, nem lévén nagyobb részének mivel hizálni.” Nehéz idöket élünk!

Irodalom.

** V e t t k a t a „Sárospataki Füzetek” f. évi VII. és VIII. szállítmányát. Tartalma: Egy akadémiai előadás. Király Pál — A német port. egyet. Nagy Igndez. — Az Ormánek egyházi tekintetben. Fabian Mihály. — Az apostolok Rementől. Szabó József. — Külső történelem, különös tekintettel a keresztényiség első századára, tüzetesen az apostoli cselekedetek könyvére. — Zürichi jegyzetek a magyar port. egyház gyászi-zedének eseményeiré nézve. Szilvásy Mihály. — Adalék Lorántffy Zeuzsanna irodalmi életéből. Közl Szilvágyi S. — Két okmány 1848-ból a ref. vallásra áttérésék és a prot. vegyes házasság ügyében a bánágsi bíróságoké. Közl Szerecseny Samu. — Bírdat ily című regényre: „Üttörök.” Bartal Gábor. — Irodalmi szemle. Gondás László. — Emlékezők. Szinyei Gerzson. — Czelder-ügy. — Indítvány. Várad Pál. — Utóhangok a szabolcsi h. h. egyházmegye indítványához. — Könyvismereték. „Missioi Lapok.” Czelder Márton. — Tudósítás.

Szerkesztőségi nyiltlevelezés.

Balogh Zoltánnak. Köszönet szíves megemlékezéséért. U—y G—n—k. Megkapta a küldeményt, /Köszönetünk méltamárabb előzavál szeretőki nyílvánlatait.

Terménytár.

Debreczen. Nov. 24. (Hetü által szemle.) G a b a - á t o l t a n k dícsőkego nemek tartás, de egyszerűen naponta önközök is; bír a név végével a keresztel valamely lánnyá vál. — B u a s nagy mennyiségben áll szereloth, mivel a tulajdonosok még nagyobb árt várnak; a r o z s a behozatala sem felal meg a kereszteltek; míg az első csak többnyire a kivételre kerültek, a második fölöz az ország öszszegletére szereloth. A r p a s z e b a k u k o r t a s a n e t e t h a n g u l a -

B a y a r d és D u m a n o i r s o k taládkönyvséggel s nem kevesebb franczia könyvműveléssel let vigátlakótl. Az előadás vonatott volt, mi társalgási vigátlakokban nem kis hátrány. E g y ú d (Tanerud) darabja annak, hogy előadás előtt gyengélkedésért elindozt kiált, legelővebb volt. F o l t e n y i n é d és R ó n a y n é, egyike a búszke marquisné, másik a leneketi dívtáru-nál igyekezett öszszelnyit, bír R ó n a y n á l t u d h e d d y k i v á n t a t t v a l n a. S z e k á l l ó z a (a hervagzó szerepében) határozatlan yenge volt, hogy nélkül játszott, szerepét egyszerűen elmonlta, sőt még öltözköztet most tanusított elég válszót-kösséget. D o z s a n a öndülis nélkül, éltes lovag szerepében hulyd volt.

O b o r n y i k K á r o l y s o k lélekelti ignaságot rejtő, gondolkozó főre s velős tollra mutató darabja, az „Ö r b é k z a g : k o r á n t s o m g y ú j t ó t t o l k ö z s e g e t, m i n t a n u t b e b o c s a m e g e r d o m o l t v o l n a. K ö z s e g e t e n k e g y r e s z e m e g m i n d i g m u l t a t o s s a t t e l t i a s z a m u l t a t o s s a t t o l k o z a s z e m e t g y ö n y ö r k e d t t ö l l á t v a n y a s a g o t ö r r e m e l n e d e l, az operák s kelldönsök az operettek föltalálandozott dallamok meghallgatás, de a komolyabb műve termdkei iránt kevés érdeklődést tanusit. Nemesek Shakspeare remekelt, de még hazai jelesebb drámatulok művelés is áras padok előtt kell végtelenszűn. E s a n t o s k ö r l e m e n e k m e g k e l l v á l t o z t a t a d a n k e r t e s e l e m e t t u m l a d m e s s e s i g y m u l t e d o l t a n k t a s z o r o s h a p e s o l a t h a n á l, h a z a z e g y i k e t o l t u n a g y o l j a t k, a m i n d i k i s s e l y e t n i f o g. A k ö z s e g e t t o l j a g, h o g y o z e n á l l a p o t n a m u l t o b s e g t e n : m i r e m d j ü k, h o g y v á r o s n a k ö r t e l m e s e g e b u d t a n s z a l n a k i g a z s á g a t, a d r á m a i m u l t e s e t t v i s z a h e l y e z t i e l ö b b i s z a g u l n a s e z e n t a l t ö b b i n y i r o s e r o p e t t e k m e l l e t t m a g y a n a s b s z a m u l t a n e k i s t ö m e g e s p á r t f o u d a s z a n f o g n a k r e s z e s t e l n i. Az előadás kielégítő volt. Z á l d y az elővezés szigoruan ragaszkodó s a magyar könyvelés művészség iránt elégtellett viseltető lúddaga szerepében szépen alakított. Különösen sikerült jelenetét rajos tapok kísérték. R ó n a y n é szintén igyekezett működött a M á n d i t k i. darabja annak, hogy szerepét véltelennél játszott, gyanorik erősi kibűszke leszművelte, kielégített. E s z o r g i n a s s z i n e z s e t u l t a l h o z v a n s z e r e p e k e l t ; m i n d e n e s t o a s z i n p a r t d e s z k á n l á t h a t ó s b u z g a l m a v a l ó b a n e l i m e r e s t é r d e m e l.

F l o t a w k e d l e y s. „Mártha”-jában T é r e y A n t ó n i a és F e k t e r n e k l a g t a b b i t a p o s t. S z e p t e m b e r d e m u l t. Iskolákról hangjukat miniketben sikerrel hallmátlak. D a r a i K a r o l i n m a g i n - é s O d r i b o r d i t a n, h a s o n l o g o t e m e r e s t n e r t e k. F o l t e n y i l e s e l e s ö t t ö b b t k e d v e l e t j á t s z o t t. A z ö l t ö k ö z s e t t i k i t a t F o l t e n y i t á r s a d a l m a k n a l l a g t o b b o n i s m e r t, m e g j o l d o s a s r u n d o s e n i m p o n a n t.

